

Alma Mathijsen

VERGEET DE MEISJES

ROMAN

2017

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

De geboorte van een mens is op geen enkele manier uit te wissen. We laten sporen achter, maar onze diepste wens is onzichtbaar te leven. Misschien zijn we daarom zo eenzaam, omdat we weten dat de wereld nooit meer hetzelfde zal zijn na onze geboorte.

Iris Kouwenaar, *Antidote*

De eerste keer dat ik Iris Kouwenaar zag, had ik nog haar. Ik was te vroeg voor een afspraak en struinde Strand Book Store aan Union Square binnen om tijd te verdienen. Op de bovenste verdieping zat ze tussen de collectie zeldzame boeken, omringd door honderden mensen die amper in de ruimte pasten, en beantwoordde een vraag over haar schrijversroutine. Het was een paar jaar na haar debuut. Vol enthousiasme weidde ze uit over een blokkenschema. Ze begon 's ochtends nog voor het ontbijt aan een blok van twee uur, nadat ze had gegeten werkte ze anderhalf uur, als ze had gesport schreef ze slechts een uur. Aan het einde van de dag hoefde ze nog maar een halfuur te schrijven. Over de pauzes verdeelde ze haar dagelijkse activiteiten: eten, douchen, wielrennen, lezen, enzovoort. In de avond gaf ze zichzelf vrij. Een sociaal leven had ze tijdens een schrijfperiode nauwelijks, het haalde haar te veel uit de wereld die ze moest creëren om een boek te schrijven. In een paar zinnen had ze de romantiek rond een boek vermoord. Ze liet het schrijfproces klinken als topsport, maar sport is iets wat iedereen met genoeg wilskracht en proteïnepoeder kan beoefenen, een boek schrijven ligt niet in ieders vermogen. Deze zogenaamde schrijver deed alsof het een truc was, een aantal sets om jezelf tot het uiterste te dwingen. Het stuitte me tegen de borst hoe dat meisje van tweeëntwintig jaar daar zat, volkomen ontspannen, pratend over een boek alsof het over de nieuwste

fitnesshype ging. Ik liep geagiteerd de winkel uit, en bleef de rest van de dag chagrijnig, zozeer dat mijn afspraak er iets van zei.

Ik ben opgegroeid in een huis waar alle muren van boeken en schilderijen waren gemaakt. Mijn moeder schilderde abstracte landschappen uit haar geheugen, zoals de duinen van Nederland waar ze als kind tegenover woonde. Mijn vader schreef non-fictie over de Grote Depressie. Er waren tijden dat ze niets produceerden, dat we met z'n vijven de camper vollaadden en zomaar een week gingen rijden. En dan waren er tijden waarin we niet eens op de deur van het atelier van mijn moeder mochten kloppen omdat ze inspiratie had. We hoorden haar Nederlands mompelen van achter de deur, hoewel ze al twintig jaar in de vs woonde. Die inspiratie duurde soms wel zes aaneengesloten dagen en nachten. Haar galeriehouder liep aan het eind van zo'n sessie altijd met een grote grijns ons huis weer uit.

Dit meisje, van wel twee meter lang, spotte met mijn idee van het ontstaan van een kunstwerk. *Antidote* kon geen goed boek zijn, concludeerde ik. Jarenlang ging ik niet mee in de hype, soms sprak iemand me er weer op aan, vroeg me al mijn vooroordelen opzij te schuiven en het gewoon eens te lezen. Maar dan schoot direct weer het beeld van dat pedante meisje in mijn hoofd, met haar benen losjes over elkaar geslagen terwijl ze haar dagelijkse routine opdreunde met het enthousiasme van een aerobicsinstructeur. De bewonderaars van *Antidote* waren haast sektarisch in het bepleiten van hun liefde voor het boek, ook dat ergerde me. Ik wilde daar niet bij horen. Ik

kon prima zonder. Het deed me niets, slechts één detail was blijven hangen. Toen ik net bij *That Way* begon, rond de tijd dat ik mijn eerste haren verloor, bespraken we een item over zwerfhonden in Chicago. Een collega vertelde over een meisje van zestien dat een eigen asiel had opgezet en inmiddels zesentwintig honden en vijf katten opving. Het was een perfect verhaal. Na afloop van de vergadering had hij piekerend door het redactielokaal gelopen, omdat hij op geen enkele manier de contactgegevens van het meisje kon vinden. Hij haalde zijn hele bureau overhoop op zoek naar een verloren post-it waar hij wellicht een aantekening op had gemaakt. Toen hij een eerste hap in zijn bagel zette, wist hij het. Net wat te hard, ik zag de cream cheese tussen zijn kiezen, zei hij: 'Ze is niet echt.' Daarna lachte hij snuivend.

Ebony Flynn bleek een personage uit *Antidote*. Ze was in zijn gedachten gekropen, hij had een bestaand mens van haar gemaakt. Zo was Ebony ook voor mij echt geworden, ook al was het maar voor heel even.

Nu, achttien jaar later, nadert *Antidote* zijn twintigste levensjaar, niets meer dan een excuus voor redacties om een item te kunnen maken. Het boek zou actueler dan ooit zijn, als ik onze chef boeken mag geloven. Het voorspelt het verlies van de collectieve ervaring, de onrustige tijden waarin we leven en meer van dat soort onzin. Op de laatste maandagochtendvergadering werd er gevochten om het interview, ik haalde mijn neus ervoor op. Vooral omdat ik geen zin had om aan een onderwerp te worden gekoppeld

alleen omdat ik Nederlands spreek. Dominique interpreteerde mijn aversie als de lichte weerzin die ze zo graag ziet, onze hoofdredacteur houdt ervan ons op onderwerpen te zetten waar we met enige tegenzin tegenaan kijken, om te voorkomen dat de journalist in kwestie louter vragen stelt vanuit zijn eigen fascinatie. De laatste tijd gebeurde het vaker dat ik weinig zin had in haar opdrachten. Ik merkte aan haar dat ik om mijn baan te behouden daarmee moest ophouden. Ditmaal hield ik mijn mond en aanvaardde wat ik voor onmogelijk had gehouden, een interview met Iris Kouwenaar.

Iris' hoofd knikt, dan vallen haar ogen dicht. Het is anders dan slaap waardoor je langzaam bevangen wordt. Ik hoor haar instabiele adem, een lichte piep bij elke inademing. Kay staat naast het bed, ze trekt het laken iets hoger.

Ik loer naar de twee vrouwen door de lamellen van de kledingkast, ze hebben geen idee van mijn aanwezigheid. Kay duwt het stugge haar van Iris dat alle kanten op groeit achter haar oren, een zonnestraal speelt erdoorheen. De handeling wordt een paar keer herhaald omdat niet alle haren willen luisteren, of misschien omdat Kay het zachte stukje huid achter het oor nog een keer wil aanraken.

‘Het geitje gaat slapen,’ zegt Kay.

De adem van Iris stabiliseert, de piep wordt zachter, dan zegt ze: ‘Dag paardje.’

De schouders van Kay ontspannen, ze schuift naast Iris op het bed en gaat languit liggen. Ze smakt een aantal keren en lijkt nu in slaap te vallen. De vrouwen raken elkaar niet aan als ze liggen.

De geur van lavendel en wol tussen de jurken herinnert me aan mijn moeder. Ze vertelde dat mijn zussen constant speelden, ze deden tikkertje in de tuin, zochten naar wormen in de grond en ik deed niets. Ik keek, dat zei mijn moeder. Ik zat in mijn stoeltje en keek naar de anderen. Ik ben de observator, net als toen.

Iris ligt doodstil met haar handen in elkaar gevouwen

boven op haar buik. Kay ademt luid, haar mond is opengevallen, in haar linkeroor zit een inkeping, een litteken dat haar schelp openbreekt. Recht boven Iris loopt een scheur op het plafond uit in een T-splitsing, de verf hangt aan flarden naar beneden. Zou Iris daarnaar turen als ze niet in slaap kan vallen?

Buiten slaat een kettingzaag met een paar haperingen aan. Iris wordt kreunend wakker uit haar middagdutje, Kay volgt direct daarna.

‘Gaat het?’ vraagt ze.

Iris slikt een paar keer, in haar ogen staat gewenning.

‘Waarom zo hard?’

Kay springt uit bed en loopt naar het raam, ze schuift het gordijn op een kier.

‘Ze zijn nog niet eens begonnen met de stam.’

Gisteren vertelde een van de werkmannen dat ze opdracht hadden gekregen een zieke eik te vellen. Maar ze hadden zich vergist. Nu ligt niet de zieke eik, maar een gezonde esdoorn naast het balkon van Iris. De takken rusten op de gevel van de videotheek ernaast. In grote neonletters staat erop geschreven: JAMES BAND.

Dit is Voorhorst, het geboortedorp van Iris. Elk huis lijkt net opgeknapt, de kozijnen van plastic met een houtnerf. Hier is elke muur recht, elke baksteen waterpas en de stoerpranden zijn overal twintig centimeter hoog. De schots en scheve huizen uit Amsterdam zijn in Voorhorst niet te vinden. Het enige wat opvalt in de korte tijd dat ik er nu ben is de voorliefde voor woordgrappen.

Kay trekt haar sokken lopend uit en struikelt bijna.

‘Warm.’

Daarna verdwijnt ze uit de kamer, Iris schuift zichzelf een stukje omhoog, ze drukt haar hoofd tegen de muur en keert zich naar de deur, daar blijft ze naar kijken. Kay komt terug met een mand onder haar arm. Er steken een spons, een paar flessen douchegel in zachte kleuren en een washand uit, over haar andere arm heeft ze een handdoek geslagen.

‘Ik wil mijn dutje,’ zegt Iris.

‘Weet ik, maar met dat kabaal kunnen we nu toch niet meer slapen.’

Iris verdwijnt in de armen van Kay. Hun lijven zijn naar elkaar gevormd. De knokige schouders van Iris zakken in het mollige lichaam van Kay. Ze staat rechtover-eind met een ander lichaam in haar greep. Iris’ onderbenen bungelen over de armen van Kay. De kleuren van de twee lijven steken tegen elkaar af. De krullen van Iris herinner ik me voller, aderen liggen boven op haar handen, haar ogen staan maar half open. Een halve vrouw. Een tak valt langs het raam en verbreekt even het zonlicht. Traag glijden de silhouetten van bladeren langs hun lijven.

Aan de wand tegenover me hangt een douchekop, het was me eerder nog niet opgevallen, een stuk van de muur en de vloer is beplakt met tegels. Over een houten rek hangen handdoeken, zo donzig en schoon als in een hotel. Bij de tegelvloer laat Kay de benen van Iris heel traag zakken, haar voeten zoeken houvast op de grond. Stof zweeft traag voor de twee vrouwen langs en vliegt plots omhoog alsof het schrikt van de douchestraal. Het water klettert op de rug van Iris, ze duikt ineen.

‘Te koud?’

Iris kreunt om aan te geven dat het prettig is, Kay pakt het hoofd van Iris vast. Haar handelingen houden het midden tussen die van een kapper die precies weet wat hij doet en een moeder die voor het eerst haar baby in een teiltje wast. Mijn voorhoofd rust tegen de lamellen, mijn vingers hebben zich om twee jurken gekruld. Ik vraag me af wanneer ik genoeg overgave en vertrouwen zou hebben om mijn hoofd naar achteren te laten zakken in de handen van iemand anders die de shampoo uit mijn haren spoelt.

‘Wil je vertellen?’ vraagt Kay.

‘Wat wil je horen?’

Iris’ stem vibreert.

Ik leg mijn oor tegen de kastdeur om ze nog te kunnen verstaan door het kletterende water heen.

‘Wat je altijd vertelt. Over vrouwen die winnen.’

Het water valt precies op Iris’ kruin, water spoelt langs haar gezicht, rakelings langs haar ogen. Het duurt even voordat het haar in elkaar zakt en zich laat vangen door de straal. Met haar ogen dicht praat Iris door.

‘Een klein eiland, het heet Samoa, misschien ken je het. In Polynesië, daar ligt Samoa. De inwoners geloven dat het met vishaken uit de hemel is getrokken.’

Kay wrijft de shampoo eerst tussen haar handen warm. Dan masseert ze de vloeistof in, ze doet er lang over. Elk haartje moet bedekt zijn met het spul, grote vlokken schuim ontstaan onder haar handen.

‘Niet alleen de golven glinsteren, zelfs de zandstranden fonkelen in het zonlicht. De jungle is overwoekerd

met diepgroene bladeren, waar plotseling een felgekleurde kaketoepop landt om een bessenstruik leeg te pikken. Het is belangrijk te weten hoe mooi het daar is en hoe trots de mensen daar zijn. Anders hadden ze het misschien nooit geaccepteerd.'

'Wat geaccepteerd?'

'Wat ik je ga vertellen.'

De dunne armen van Iris glanzen door het sop dat van haar hoofd druipt.

'Wacht heel even.'

Kay trekt het schuim uit het haar en duwt Iris iets naar achteren, happend naar lucht komt Iris onder de straal vandaan en praat dan meteen door.

'Het derde geslacht.'

'Hoeveel?'

'Het derde geslacht. Je kent mannelijk en vrouwelijk, of mensen die in transitie zijn van het ene naar het andere gender.'

'Of mensen die zich met geen van beide identificeren.'

'Ja, oké.'

'En hermafrodieten.'

Iris wuift haar opmerkingen lachend weg. Kay inspecteert of op de hoofdhuid nog iets is achtergebleven.

'Voor het verhaal doen die nu even niet mee.'

'Ik vind ruis niet erg.'

Ik wil dat Iris vertelt, zonder onderbrekingen. Ik wil erachter komen waarom ze wel wil vertellen en niet wil schrijven.

'Zal ik doorgaan?' vraagt Iris.

‘Maar dan wel met ruis,’ zegt Kay, ‘anders is het niet als het leven.’

Ik verplaats mijn gewicht naar mijn andere been. Opnieuw vallen bladeren langs het raam en blokkeren ze voor heel even het zonlicht. Takken ruisen langs, het wordt donker en licht, zo kort dat het lijkt of de kamer knippert. En dan is er weer zon, de kettingzaag houdt zijn muil.

‘De fa’afafine worden geboren als jongen maar opgevoed als meisje. Dat doen ze al honderden jaren zo. Als er in een gezin alleen maar jongens werden geboren, had de moeder hulp nodig. Jongens werden als meisjes aangekleed en ze moesten helpen in het huishouden.’

Kay heeft Iris ingezeept. Belletjes ontploffen, honingraten barsten open en vormen nieuwe clusters.

‘Oké, dat zuigt,’ zegt Kay, ‘dus je wordt geboren als man zonder al die shit die je als vrouw maar moet accepteren en dan kleden ze je alsnog aan als een schattig meisje. Arm omhoog.’

Ze brengt haar ogen dicht bij de holte om te zien of alles goed schoon wordt. Uit het mandje pakt ze een scheermes waarmee ze geconcentreerd in korte bewegingen over de huid strijkt, het zeepsop slaat ze op de tegels. Dit zou ik in geen honderd jaar door een ander laten doen.

‘Het zit net anders. De term werd niet langer gebruikt als excuus om jongens te laten helpen in de huishouding.’

‘Wat sowieso belachelijk is, hoezo zouden jongens dat niet kunnen doen, maar goed.’

Na de andere oksel met evenveel precisie te hebben bewerkt, legt ze een hand op het rechterbovenbeen. Iris

spreidt als vanzelf haar dijen. Het is vierendertig jaar geleden dat ik voor het laatst een vagina zag. Ik was achttien en in de war, zoals de meeste achttienjarigen. Hoe het moest wist ik niet en wilde ik ook niet weten. Het meisje was in mijn tent komen liggen, haar onderbroek had ze uitgetrokken. Ik likte haar schaamhaar tot het meisje haar rok naar beneden sloeg, mijn tent openritste en weer verdween. Nu durf ik echt te kijken, terwijl Iris zonder hapering doorvertelt.

‘De jongens die fa’afafine werden genoemd, vereenzelvigden zich met de term.’

Kay zet het mesje op de venusheuvel en schraapt de laatste belletjes sop weg.

‘Sommige niet, wanneer die eenmaal oud genoeg waren om uit huis te gaan, kozen ze ervoor als jongen door het leven te gaan. Maar dat gold voor lang niet allemaal. In de loop van de tijd gebeurde iets magisch, moeders begonnen hun kinderen als fa’afafine te herkennen.’

Met korte bewegingen scheert Kay verder. Iris spreidt haar benen iets wijder. Dankzij de zon kan ik haar binnenste schaamlippen zien.

‘Ze waren geboren fa’afafine.’

Het water stroomt over de tegels. Kay kijkt vanaf een afstand naar wat ze net gedaan heeft, ze draait haar hoofd, en zet nog een paar keer het mesje op de huid van Iris.

‘Een fa’afafine heeft de creativiteit en de flair van een vrouw en de fysieke kracht van een man. Sommige kleden zich op latere leeftijd vrouwelijk, andere mannelijk, dat doet er niet toe, ze blijven fa’afafine.’

‘Het gender zonder gender.’

‘Het heeft nu weinig meer te maken met taken die vroeger als vrouwelijk bestempeld werden. Fa’afafine is iets geworden wat misschien altijd al bestond, maar nog nooit een naam had.’

Mijn ogen blijven op Iris rusten, terwijl ik uit mijn zak het opschrijfboekje pak. Ik moet meeschrijven om niets te vergeten. In een strook licht die door de lamellen valt, kan ik net zien wat ik schrijf. Dit is wat haar bezighoudt, fa’afafine en Kay.

Ze begint aan de benen, Iris strekt ze een voor een. Elk been krijgt ondersteuning, een hand kan bijna een heel onderbeen omvatten, zo dun is Iris. Bijna is te horen hoe het scheermes langs elk haartje gaat en het meeneemt.

‘Die naam is zo leuk om uit te spreken,’ zegt Kay. ‘Misschien wil ik wel fa’afafine zijn, misschien ben ik het wel.’

‘Alleen jongens kunnen fa’afafine zijn.’

‘Nou haal je alles onderuit. Fa’afafine betekent dat je vrij bent van traditionele genderrollen, maar blijkbaar hebben alleen mannen die optie?’

Kay trekt het scheermes langs de huid, en laat een glanzend been achter. Heel even is het of ze niet bestaat, haar huid neemt al het licht op en geeft het terug als een spiegel.

‘Maar als je al een vrouw bent, hoe kan je jezelf dan nog verkleeden als vrouw?’ vraagt Iris.

‘Net zei je dat ze zich kleden zoals ze willen.’

‘Veel van hen vereenzelvigen zich met vrouwelijke eigenschappen. Niet allemaal, sommigen dragen een pak.’

‘Nou, misschien wil ik dat dan.’

Kay slaat een witte handdoek om Iris.

‘Dan ben je iets heel anders. Bovendien kom jij gewoon uit Nederland.’

‘West-Friesland,’ zegt Kay, ‘nog veel erger.’

Iris praat bevlogen, ze zorgt dat elk woord landt. Ook al heeft ze in de afgelopen vier jaar niets meer gepubliceerd, haar ideeën lijken niet opgedroogd.

‘Er is een equivalent.’

‘Een derde geslacht dat alleen toegankelijk is voor vrouwen?’

‘Het ligt ingewikkelder.’

‘Natuurlijk, dat is altijd zo voor vrouwen.’

‘Bacha posh.’

Kay wrijft de armen van Iris droog.

‘Nog nooit van gehoord.’

‘Logisch. Het is een naam die eigenlijk nooit uitgesproken wordt, omdat er niet over gepraat hoort te worden. Het bestaat niet, het bestaat alleen in de gedachten van een groep meisjes en in de slaapkamer van ouders die op een dag een besluit nemen.’

Haar zinnen klinken bijna even geconstrueerd als in haar boeken, ook al heeft ze de tijd niet gehad om erover te malen totdat de woorden op hun plaats vallen. Ik herken haar voorliefde om de wereld buiten zichzelf te plaatsen, de bombastische omschrijvingen van volkeren waar ze zelf niet toe behoort.

In een routinehandeling knoopt Kay de handdoek vast onder de oksel van Iris.

‘In Afghanistan betekent de geboorte van een meisje verdriet, de geboorte van een jongen is reden tot feest. Vrouwen kunnen de familierijkdom niet erven, ze kunnen het werk van de vader niet voortzetten en bovendien kunnen ze niet zonder begeleiding van mannen over straat. Dus wanneer een gezin bij de vierde bevalling weer een meisje krijgt, betekent dat in zekere zin verlies.’

De drammerige en eenzijdige manier waarop Iris vertelt stoort me. Het land dat ze schetst herken ik niet, ook al ben ik nog nooit in Afghanistan geweest. Niet elke jongen is een zegen, net zoals niet elk meisje huisvrouw wordt. Nu verplaatsen ze zich naar het bed, Iris leunt op Kay bij elke stap die ze zet.

‘Stel je voor dat jij een moeder bent van vier dochters die stuk voor stuk geen rechten hebben. Ze mogen niet eens werken in de kruidenierswinkel op de hoek om iets bij te verdienen voor het gezin. Laat staan dat er een studie is weggelegd voor een meisje. Wat zou je dan doen?’

‘Ik ben de naam vergeten.’

‘Bacha posh, precies. De enige optie die je hebt, als moeder, het zijn vaak de moeders die de keuze maken, is om je dochter als jongen door het leven te laten gaan.’

De schakeling naar de tweede persoon enkelvoud verast me. Of beter gezegd, het irriteert me. Mensen die zo’n truc gebruiken om empathie op te wekken, vertrouw ik niet.

‘Je moet me zo vertellen wat ik dan moet doen, als moeder,’ zegt Kay, ik meen ironie in haar stem te horen, ‘heel even wachten, geitje.’

Kay staat op en loopt de kamer uit. De kettingzaag

slaat weer aan. Al roerend in een bakje met yoghurt komt Kay terug.

‘Geen van je kinderen mag werken, geen van je kinderen mag alleen over straat, geen van je kinderen mag doen waar die zin in heeft. Je jongste dochter is vier, als je haar haren naar achteren kamt, lijkt ze op een jongetje.’

Iris opent haar mond nog voordat Kay de lepel vastheeft, tussen het vertellen door neemt ze een hap.

‘Niet lekker?’

‘Zuur.’

‘Er zit minder suiker in, dat willen de mensen.’

‘Of misschien juist ziltig.’

‘Wil je dat ik er suiker in doe?’

‘Nee, het gaat. Je pakt je dochter bij de hand en neemt haar mee naar de kapper een paar straten verder. Al het haar moet kort, zeg je. En de kapper stelt geen vragen, hij weet wat je doet, het gebeurt al eeuwen. Je verwacht dat je dochter zal huilen, dat ze haar lange haren terug wil, maar ze huilt niet. Ze staat op van de stoel en loopt naar de spiegel, daar bekijkt ze zichzelf. Niet eerder stond ze zo lang voor de spiegel. Dan pakt ze jouw hand, normaal ging dat andersom, en neemt je mee naar buiten. Je koopt kleren op de markt; een groene broek, een grijs shirt met knopen en een paar sandalen.’

Kay draait een krul in een sliert van haar haar terwijl ze aandachtig blijft luisteren.

‘Aan het einde van de dag komt je man thuis, van de zenuwen heb je het witte gedeelte van je nagels afgebeten, je hebt platbrood en sesamkoek gemaakt om jezelf bezig

te houden, elke hoek in het huis glimt. Je jongste dochter rent op hem af, je man zakt door zijn knieën en omhelst hem. Ze houden elkaar langer vast dan normaal. Je wacht de hele avond, maar hij zegt niets. Die nacht val je direct in slaap, iets wat al jaren niet meer gebeurt is.'

Haar stem klinkt lager, de woorden komen vloeiend. Kay wrijft zachtjes over de gebolde rug van Iris.

'Jaren gaan voorbij, jaren waarin de jongste zijn zussen naar school begeleidt, jaren waarin de jongste elke vrijdagmiddag in de winkel op de hoek fruit en groente verkoopt, jaren waarin de jongste speelt in alle uithoeken van de stad, jaren waarin de jongste ouder wordt. Onder zijn shirt groeien borsten. Je weet dat de tijd komt waarin dit niet langer vol te houden is. Je zal hem mee moeten nemen naar de bazaar om daar een sluier voor hem te kopen. Zijn zussen waren verguld met hun eerste hidjab, maar voor de jongste zal dat anders zijn, weet je, hij heeft de vrijheid geproefd. Die ochtend maak je hem eerder wakker dan de anderen, de zon is nog niet op, er is nog niemand op straat. Je neemt hem mee naar je tante, die de mooiste spullen heeft en ze zelf niet meer draagt omdat ze alweer iets nieuws heeft gevonden. Haar huis is groot, veel groter dan de bungalow waarin jullie wonen, in de muren zit een glinstering, op de grond ligt brandschoon tapijt. Jullie lopen de trap op, de jongste pakt je hand vast, je voelt dat hij zachtjes trekt, alsof hij niet naar boven wil en al weet wat er aan de hand is. Op bed liggen verschillende gewaden klaar, zulk duur materiaal draag je zelf niet eens. De sluiers zijn licht doorschijnend, de naden zijn met de hand afge-

werkt. De jongste gaat voor de spiegel staan en slaat zijn ogen neer als jullie met zijn tweeën de doek voorzichtig rond zijn hoofd vastspelden.'

Iris laat een stilte vallen. Mijn hand is verkrampd van het schrijven.

'En dan?'

'En dan is hij een vrouw. Jullie hebben het er niet over, het is zo.'

Al die moeite om een kinderleven lang een jongen te mogen zijn, ik waardeer mijn eigen geslacht niet genoeg.

'Ik zou protesteren als ik hem was,' zegt Kay.

'Dat was je angst als moeder. Eenmaal spraken jullie erover, vele jaren later, de dag voor haar bruiloft. Ze noemde haar jaren als jongen de beste tijd.'

'En nu?'

'Soms draagt ze in huis een joggingbroek, dat geeft haar een gevoel van de vrijheid die ze ooit kende.'

De bel resoneert tot boven. Beide vrouwen kijken geschrokken, eerst richting het geluid en daarna naar elkaar. Angstig, niet alsof de bel net ging, maar alsof de buitenwereld zich aandienende en zij nog niet wisten hoe ze zich daartoe moesten verhouden.

Er wordt opnieuw aangebeld en tegelijkertijd op de ruit gebonkt. Kay woelt vlug met de handdoek door het natte haar van Iris en loopt met een ernstig gezicht de kamer uit. Zelfs ik krijg het gevoel dat dit huis op zichzelf staat, los van alles.

'Jij blijft hier,' zegt Kay in de deuropening.

De passen op de trap zijn gehaast, ze slaat treden over,

waardoor het bijna lijkt of ze valt. De bel galmt opnieuw op het moment dat Kay de deur opentrekt.

‘Het zit zo: de takken zijn op uw dak terechtgekomen, ziet u?’

De stem van de bouwvakker loeit, het is hier boven duidelijk te horen.

‘Dus we dachten even gebruik te kunnen maken van uw balkon, die dingen moeten daar niet te lang liggen, in verband met het gewicht en eventuele schade aan de dakkapel.’

Een eerste voetstap staat op de trap wanneer Kay zegt: ‘Wacht even.’

Ze snelt de trap op.

‘Ik vrees dat we niet echt tijd hebben voor “wacht even”, mevrouw,’ schreeuwt de man omhoog, de vloer trilt ervan.

Iris ligt op het bed, de handdoek is van haar afgegleden, ze doet geen moeite zichzelf te bedekken. Haar borsten glanzen niet meer, de droogte is direct met het verdwijnen van het sop weergekeerd.

‘Geitje,’ zegt Kay zacht als ze binnenloopt, ‘dit kan zo niet.’

Met de rukken van een zuster, haastig en toch efficiënt, trekt ze het laken om Iris heen.

‘Je kan niet hier blijven,’ zegt Kay stellig.

‘Waarom niet?’

Kay probeert Iris op te pakken, maar Iris verzet zich. Haar nekspieren spannen zich, terwijl ze kijkt naar de openstaande deur. Iets in hun omhelzing is afstandelijk.